

بررسی تاثیر زمینه‌گرایی در معماری از منظر تاریخی، (مطالعه موردی: فرهنگسرای هنر پارسی)

۱. مائده امیری رسکتی*، ۲. الهه علیزاده

۱. گروه معماری و شهرسازی، دانشگاه ملی مهارت، تهران، ایران، (Email: Ma-amiri@tvu.ac.ir)

۲. دانشجوی کارشناسی، گروه معماری و شهرسازی، دانشگاه ملی مهارت، تهران، ایران، (Email: Elahealizade.architectt@gmail.com)

- چکیده

یکی از مهمترین موضوعات در حوزه معماری و طراحی شهری، توجه به زمینه‌گرایی و هم‌کنش معماری و زمینه می‌باشد. بدان مفهوم که؛ طراحی در این موارد، از خوانش متن تاریخی، فرهنگی و اجتماعی زمینه (مکان) تبعیت نماید. این امر بر حفظ آنچه بر تاریخ یک ملت گذشته و ریشه و هویت آن ملت را تشکیل داده دلالت دارد. هدف از انجام این پژوهش؛ بررسی تاثیر زمینه-گرایی در معماری از منظر تاریخی، و تاثیرات آن بر طراحی فرهنگسرای هنر پارسی با رویکرد معماری ایرانی است. انتخاب فضای فرهنگی در این نوشتار؛ بدان علت است که فرهنگسراها و مجموعه‌های فرهنگی، وظیفه حفظ و انتقال هویت تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، هنری، مذهبی و ... یک ملت را به آیندگان دارند. طرح این بناها با رویکرد زمینه‌گرایی از منظر تاریخی، می‌تواند در راستای کاربری اصلی این بناها بوده و خود بنا در درجه اول نمودی کامل از آن هدفی باشد که برایش ساخته شده است. به عبارتی؛ طبق نظر لوییس سالیوان (معمار و نظریه‌پرداز دوران مدرن اولیه) می‌توان گفت؛ "فرم تابع عملکرد می‌باشد". لذا طرح فرهنگسرا تابع عملکرد فرهنگی آن است. این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی صورت پذیرفته و جمع‌آوری اطلاعات آن، از مطالعات اسنادی، کتابخانه‌ای و بررسی پژوهش‌های پیشین انجام شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که؛ طراحی با توجه به سایت و زمینه علاوه بر نمایاندن تاریخ و هویت یک ملت، موجب بازپروری فرهنگی و حفظ شناسنامه فرهنگی آن ملت برای نسل آینده می‌گردد.

-واژگان کلیدی: فرهنگسرا، زمینه‌گرایی، معماری ایرانی، معماری پارسی، فرهنگسرای پارسی

*این مقاله برگرفته از مطالعات پایان‌نامه کارشناسی مهندسی حرفه‌ای معماری، خانم الهه علیزاده، در دانشگاه ملی مهارت، واحد دختران البرز، با عنوان "فرهنگسرای هنر با رویکرد معماری و باغ ایرانی" و با راهنمایی خانم مهندس مائده امیری رسکتی است.

**نویسنده مسئول: مائده امیری رسکتی

-مقدمه

شاید بتوان گفت در ازای تاریخ معماری، مسئله زمینه و توجه به شکل ناخودآگاه یا آگاهانه، معماران را در طراحی متأثر کرده است. اما به نظر می‌رسد، از ابتدای قرن بیستم که تفکر و سبک معماری مدرن پا به عرصه وجود نهاد و به طور مشخص مباحثی در خصوص شیوهی مواجهه با زمینه شکل گرفت، این موضوع در ادبیات معماری جایگاه ویژه‌ای یافت و به دنبال آن در نیمه قرن بیستم با ظهور پست‌مدرنیسم و نقد دیدگاه‌های مدرنیسم، و ایجاد اصطلاح "زمینه‌گرایی" به‌عنوان اندیشه‌ای مبتنی بر اهمیت توجه به زمینه، به چالشی میان صاحب‌نظران تبدیل شد. از آن زمان به بعد، نظریه‌پردازان زیادی در مورد روش‌های رویارویی با زمینه سخن گفته و برخی سعی کرده‌اند رویکردهای مختلف را طبقه‌بندی کنند و بعضی با منطق مدافع یا منتقد رویکردی خاص شده‌اند؛ به گونه‌ای که انواع گوناگونی از رویکردهای مواجهه با زمینه، در طیفی از حداکثر تعامل یا تقابل قرار می‌گیرند (نقوی و مظاهریان، ۱۳۹۸). همانطور که اشاره شد، یکی از دغدغه‌های مهمی که معماران معاصر با آن درگیر هستند، مسئله هویت و چگونگی نمود آن در بناهای شهری می‌باشد. یکی از راهکارهای مهم در حفظ و نمایاندن هویت یک ملت، احترام به سایت و زمینه، از طریق توجه به شاخصه‌های فرهنگی، اجتماعی، تاریخی، مذهبی، هنری و ... در طرح بناها می‌باشد. این امر در طراحی فضاهای فرهنگی می‌تواند پیرنگ‌تر جلوه نماید. بدان مفهوم که؛ برای طراحی و ساخت یک فرهنگسرا یا مجموعه فرهنگی، به المان‌های فرهنگی، تاریخی و هنری یک ملت توجه ویژه شود. در ادامه پژوهش حاضر سعی در پاسخگویی به سوالات ذیل دارد:

-زمینه‌گرایی به چه مفهومی است؟

-چگونه می‌توان با توجه به زمینه‌گرایی در طرح بناهای فرهنگی، موجبات حفظ هویت تاریخی-فرهنگی یک ملت را فراهم آورد؟

-پیشینه پژوهش

در راستای بررسی عوامل مؤثر بر زمینه‌گرایی در حوزه‌های مختلف، مطالعات اندکی صورت گرفته که در ادامه به بیان مهمترین آن‌ها پرداخته خواهد شد:

ردیف	عنوان مقاله	نویسندگان	سال	نتایج پژوهش
۱	مطالعه تطبیقی نقوش تزئینی مساجد قرن سوم با رویکرد زمینه‌گرایی، (مطالعه موردی: مسجد جامع عتیق شیراز و مسجد جامع قرطبه کوردوبا)	کریمی و همکاران	۱۴۰۰	نتایج پژوهش حاکی از آن است که؛ نقوش تزئینی در هنر اسلامی برگرفته از باورها و عقاید مردم در طی قرون و اعصار است که تداوم آن در هنر اسلامی از ایران به جهان اسلام راه یافته است. مساجد عتیق و قرطبه هیچ یک زمینه‌گرا نیستند، زیرا با الگوی مسجد پیامبر (مسجد شبستانی ستوندار) بنا شده‌اند، اما به جهت تزئینات هر دو مسجد زمینه‌گرا و از هنر ساسانی در ایران و بیزانس در اندلس الهام گرفته‌اند.
۲	بازخوانی سیر تحول معماری در ساختار بازار تبریز با تأکید بر زمینه-گرایی	بحریه و همکاران	۱۳۹۹	نتایج پژوهش نشان می‌دهد که؛ شکل‌گیری و توسعه بازار تبریز و عناصر آن در طول اعصار، تحت تأثیر ساختار محیطی، فرهنگی، اجتماعی، حکومتی و اقتصادی شهر قرار داشته است. تأثیر شاخص زمینه‌ای موقعیت جغرافیایی سیاسی شهر و شاخص ساختار ارزشی اقتصادی بازار، بر شکل‌گیری مقوله نیاز، رابطه، عرضه و تقاضا و نمود آن در قالب کالبد بازار تبریز در مقیاس کلان و میانی اهمیت بیشتری داشته است.
۳	تحلیل نظریات معاصر در مواجهه با زمینه در طراحی معماری	نقوی و مظاهریان	۱۳۹۸	نتایج به دست‌آمده از تحلیل، بررسی و دسته‌بندی رویکردهای مواجهه با زمینه، حاکی از آن است که؛ نظریات مورد بررسی، ضمن تأکید بر اصولی شامل: دوری از افراط و تفریط، توجه توأم

				به زمینه تاریخی و معاصر، حفظ انسجام و تداوم، مدافع رویکرد زمینه‌گرایی نیز هستند.
۴	بررسی میزان بکارگیری اصول زمینه‌گرایی و پیشنهاد شاخصه‌های زمینه‌گرایانه در اسکان موقت زلزله سرپل‌دهاب	منصوری و همکاران	۱۳۹۸	در این پژوهش؛ با رتبه‌بندی عوامل زمینه‌گرایانه (اقتصادی، کالبدی، جغرافیایی، تاریخی و اجتماعی)، اصول و شاخصه‌های پیشنهادی طراحی اسکان موقت بر مبنای عوامل زمینه‌گرا در سه سطح (سایت، کالبد بیرونی و فضای داخلی اسکان موقت)، نتیجه‌گیری و لیست گردید.
۵	تبیین الگوی کالبدی مسکن معاصر مبتنی بر معماری زمینه‌گرا در شهر کاشان، (مطالعه موردی: خانه‌های تاریخی منتخب دوره قاجار)	نظام‌دوست و همکاران	۱۳۹۸	در این پژوهش؛ نهایتاً راهکارها و پیشنهادات ذیل شاخصه‌های کلی موقعیت بنا، مقیاس و اندازه، شکل و فرم، مصالح و جزئیات و ساماندهی عناصر و اجزای کالبدی ارائه گردیده است. در پایان، توجه به رویکرد زمینه‌گرایی به‌ویژه بعد کالبدی آن و بکارگیری عملی راهکارهای پیشنهادی ارائه‌شده می‌تواند در برقراری این پیوستگی از دست رفته و اعتلای معماری مسکونی کاشان نقشی محوری ایفا کند.
۶	ملاحظات معماری زمینه‌گرا در خیابان چهارباغ عباسی اصفهان	گلشن و محمودی کامل‌آبادی	۱۳۹۸	در این پژوهش؛ با شناخت معماری زمینه‌گرا و اصول زمینه‌گرایی، به بررسی بدنه چهارباغ از طریق مؤلفه‌های زمینه‌گرایی پرداخته شده و از این‌رو، روند توجه به ملاحظات زمینه‌گرایی در طی دوره‌های مختلف بررسی شده است.
۷	تبیین رابطه معماری بومی و زمینه‌گرایی	نقوی و کیانی	۱۳۹۸	نتایج تحلیل منابع مکتوب در این پژوهش در خصوص معماری بومی نشان می‌دهند که؛ توجه به ابعاد گوناگون زمینه در این معماری را می‌توان به‌عنوان یک ویژگی آشکار در همه نظرات گردآوری‌شده دانست. هر چند باید گفت این ویژگی نسبی است و صرفاً در مقام مقایسه با معماری رسمی-که از آن به‌عنوان نقطه مقابل معماری بومی یاد می‌شود- می‌توان میزان این ویژگی را مورد سنجش قرار داد.
۸	بررسی تاثیر میزان زمینه‌گرایی بناهای میان‌افزا بر تداوم حیات بافت تاریخی بازار سنتی ایرانی، (نمونه موردی: حریم درجه دو بافت تاریخی بازار سنتی اردبیل)	علوی‌زاده و همکاران	۱۳۹۷	یافته‌ها در بخش اول نشان می‌دهد؛ مراکز نیرومند کالبدی-عملکردی واجد مقیاس‌بندی که الگوی حیات ساختارهای مختلف را به وجود می‌آورند، در نمونه‌ی بازار سنتی اردبیل در انطباق با سه مقیاس کلان، میانه و خرد، حاکی از حد‌اعلای کیفیت حیات است و انسجام معنایی ناشی از جهان‌بینی وحدت‌گرا و پویای اسلامی را در ساختار بازار سنتی متجلی می‌سازد. یافته‌ها در بخش دوم حاکی از عدم انسجام کلی میان‌افزاهای معاصر در حریم درجه دو بازار سنتی اردبیل است. همچنین نشان می‌دهد متغیرهای انسجام ساختاری، انسجام بصری و انسجام فضایی بر متغیر وابسته حیات کالبدی بازار سنتی، متغیر انسجام فعالیتی و متغیر انسجام ادراکی بنای جدید به‌عنوان متغیر پیش‌بین بر حیات عملکردی بازار سنتی تأثیر مستقیم و معنی‌داری داشته و تغییرات آن را پیش‌بینی می‌کنند. لذا پرداختن به مفاهیمی چون مقیاس‌بندی فراگیر و توزیع مقیاس‌ها، فراتر از الزام صرف به استفاده از آجر و ارتفاع محدود بنا و قاب پنجره‌ی چوبی نمایان

در حریم بازار سنتی ضروری است تا بتوان مفاهیمی عمیق از زبان الگوی بافت را تداوم بخشید و توصیه‌های جدید برای ایجاد هویت طراحی در بافت‌های تاریخی، جهت تأکید بر "الگوگرایی" به جای "فرم‌گرایی" برای طراحان داشت.				
نتایج پژوهش بیانگر آن است که؛ برخورد معماران پهلوی اول با زمینه، متفاوت با معماران هم‌دوره خود در غرب است. با اینکه بناهای مورد بررسی دارای کارکرد جدید بوده‌اند، اما هنوز ردپایی از معماری گذشته ایران، در تزیین‌ها و یا حتی در فرم‌هایی از این بناها دیده می‌شود.	۱۳۹۶	اکبری و همکاران	بازشناسی نگرش به زمینه در بناهای ساخته شده میدان مشق تهران در دوره پهلوی اول	۹
نتایج پژوهش نشان می‌دهد که؛ روش‌های طراحی زمینه‌گرایی و منطقه‌گرایی متفاوت از یکدیگر عمل می‌کنند. به این صورت که؛ زمینه‌گرایی در مقیاس کوچکتر نسبت به سایت و همسایگی‌های آن و منطقه‌گرایی در مقیاس بزرگتر و در حد ملی و منطقه‌ای عمل می‌کند.	۱۳۹۵	اکبری و همکاران	تبیین روش‌های طراحی زمینه‌گرایی و منطقه‌گرایی در معماری ایران، (نمونه مطالعاتی: اثرهایی شاخص با دوره‌های زمانی متفاوت از معماری شهر تهران)	۱۰
نتایج پژوهش نشان می‌دهد که؛ در بهره‌گیری از تکنولوژی‌های نوین ساخت، همخوانی و همگونی با ساختارهای فرهنگی و هویت بیشترین اهمیت را دارد که رویکردهای معماری زمینه‌گرا می‌توانند رهیافت‌های نظری ارزشمندی در این زمینه باشند؛ چراکه پیچیدگی ساخت و تولید معماری شهری نشان می‌دهد که تکنولوژی، بنیان و اساس کافی برای ساختار شهر نیست؛ هرچند که به ساخت معماری و شهر کمک می‌کند، اما به تنهایی برای تهیه امکانات و تسهیلات متنوع و نیازهای گوناگون کافی بالاخص در حوزه فرهنگی و هویتی نیست. بر این اساس، فهم عمومی از علم و استفاده آگاهانه از تکنولوژی در تعامل با هویت هر ملت با تأکید بر زمینه‌های تاریخی، فرهنگی-اجتماعی و زیست‌محیطی، هم در فهم و تشریح پدیده شهری و هم در شکل‌دهی آینده معماری شهری تاثیرگذار خواهد بود.	۱۳۹۴	فیضی و اسماعیل‌دخت	تبارشناسی تحلیلی تکنولوژی‌های نوین ساخت جهت هویت بخشی به بناهای معماری با رویکرد زمینه‌گرایی	۱۱

جدول ۱: بررسی عوامل موثر بر زمینه‌گرایی در حوزه‌های مختلف، (ماخذ: نگارندگان؛ به نقل از منابع مذکور)

بررسی پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که؛ عوامل مختلفی بر زمینه‌گرایی در حوزه‌های مختلف و بناها با کاربری‌های متفاوت تاثیرگذار است. این پژوهش در نظر دارد؛ ضمن پرداختن به این عوامل، به بیان زمینه‌گرایی از منظر تاریخی و در بنایی فرهنگی بپردازد.

-مبانی نظری

-زمینه

زمینه (Context) از واژه لاتین Contextus ریشه گرفته و فعل آن Contexere به معنای در هم بافت و در هم تافتن است. در بستر شهر، به گونه‌ای قیاسی، می‌توان Context را اتصال و هم‌نشینی میان بناها خواند (Porter, 2005. Johnson, 1994). زمینه در کاربرد امروزی‌اش، مجموعه‌ای از رویدادها، ترکیب‌ها، اجزا یا نوشته‌هایی است که در وضعیتی کلی و به صورت

یکپارچه دریافت می‌شود و می‌تواند دربرگیرنده وجهی معنایی باشد (Johnson, 1994). همچنین کپن، در تبیین مقولات معماری از موضوع زمینه دسته‌بندی ارائه می‌کند، که می‌توان آن را به صورت دو بخش تنظیم کرد: زمینه فرمی که به ویژگی‌های فرمی زمینه، دریافت‌ها و ادراک‌های محیطی می‌پردازد و زمینه انسانی که به ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و سنت‌ها می‌پردازد (Capon, 1999). می‌توان نتیجه گرفت که زمینه دربرگیرنده اجزایی است. این اجزا در حوزه‌هایی دارای مشابهت‌های معنادارند و زیرمجموعه کلی واحد هستند. رابطه زمینه با اجزا، کلی و دربرگیرنده است (اکبری و همکاران، ۱۳۹۶).

-زمینه‌گرایی

زمینه‌گرایی مبتنی بر این است که یک پدیده به صورت مجزا و مجرد از پیرامون خود قابل تصور نیست و پدیده‌ها تنها در انحصار نیروها، جوهره و ویژگی‌های درونی خود نمی‌باشند، بلکه به محیط و مجموعه پیرامون خود وابسته‌اند. هر پدیده در محیط پیرامون خود تاثیر می‌گذارد و از آن نیز تاثیر می‌گیرد و در تعامل با یکدیگر هستند. در واقع کل هستی به هم پیوسته است و هر جزئی موثر در کل است و هر تغییر در جزء، در کل هستی تاثیر حتمی از خود به جا خواهد گذاشت (بهمنی و همکاران، ۱۳۹۵). زمینه‌گرایان معتقدند که اجزای شهر زیر پوشش نیروها یا ویژگی‌های درونی خود نمی‌باشد بلکه به محیط و مجموعه پیرامون آن وابسته‌اند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۶). این دیدگاه به ویژگی‌های خاص مکان و کاربست آن‌ها در طراحی توجه دارد. در سال‌های اولیه پیدایش این نظریه تنها به ابعاد فرمی توجه می‌شد، اما در سال‌های بعد ابعاد انسانی و اجتماعی - فرهنگی نیز مورد توجه قرار گرفت (اکبری و همکاران، ۱۳۹۶). بنابراین طراح و معمار باید پیام زمینه و بستر طرح را درک کند و پس از آن با توجه به شرایط موجود طراحی کند. به گونه‌ای که آندو می - گوید: معماری کشف بنایی است که سایت آن را طلب می‌کند. در نظر او معماری و زمینه در تعاملی دوجانبه هستند (بهمنی و همکاران، ۱۳۹۵).

استیون هال معتقد است که معماری مسئولیت توجه ویژه و موشکافانه روی زمینه را دارد. زیرا زمینه می‌تواند مجموعه‌ای از پیشنهادات مناسب را به‌عنوان مفاهیمی برای طراحی معماری فراهم آورد. زمینه برای وی تنها بستر ساختمانی نیست، بلکه مفاهیم طراحی را نیز در بر می‌گیرد. به سخن دیگر، از نظر هال، زمینه یک منبع اساسی برای طراحی است. او بر این باور است که "همیشه با یک زمینه و موقعیت جدید رو به رو هستیم و باید طبق شرایط موجود فرآیند طراحی را انجام دهیم" (بابایی و خاکزند، ۱۳۹۷). توجه به بستر معماری و داده‌های طرح از ابزار مولد اولیه معماران در فرآیند طراحی هستند و رویکرد اصلی طراحی را تعریف می‌کنند. این رویکرد به تجلی گسترده گزینه‌های طراحی منجر شده است و در نهایت ارزیابی موفق‌تر از راه‌حل‌ها و طراحی‌های کامل‌تری را به دنبال دارد (مهدوی‌نژاد، ۱۳۹۰). از نگاه الکساندر؛ هدف نهایی طراحی رسیدن به فرمی است که درست بودن آن در سازگاری با زمینه برقرار می‌شود. به عبارتی کار طراحی را تلاش برای رسیدن به سازگاری میان فرم و زمینه می‌داند (بابایی و خاکزند، ۱۳۹۷). با این حال زمینه‌گرایی ایجاد ارزش‌های جدید (تحول) را نفی نمی‌کند اما به صراحت تداوم ارزش‌های کالبدی و غیرکالبدی مکان یا زمینه موجود را خواستار است. به‌طور کلی رویکرد زمینه‌گرایی درک ارزش‌های زمینه و تداوم آن‌ها در آینده است (میرمقتدایی، ۱۳۸۳).

-ابعاد زمینه‌گرایی

زمینه‌گرایی دارای چهار بعد؛ کالبدی، فرهنگی-اجتماعی، تاریخی و اقلیمی می‌باشد.

ابعاد مختلف زمینه‌گرایی	
توجه به عناصر وحدت‌بخش در کالبد بنا، مانند: فرم، تناسبات و ...	کالبدی
توجه به دستاوردهای معنوی مردم در زمینه و استفاده از آن	فرهنگی-اجتماعی
لزوم حفظ ارتباط با گذشته و سنت، به‌ویژه پیشینه تاریخی	تاریخی
توجه به جغرافیای طبیعی و فاکتورهای اقلیمی هر منطقه	اقلیمی

جدول ۲: ابعاد زمینه‌گرایی، (ماخذ: نظام‌دوست و همکاران، ۱۳۹۸)

-لزوم ساخت بناهای فرهنگی

یکی از مهمترین چالش‌ها در دنیای معاصر، مسئله فرهنگ و هویت می‌باشد. چراکه حفظ هویت یک کشور، در گرو توجه به مسائل فرهنگی، اجتماعی، مذهبی، هنری، تاریخی، حفظ آداب و سنن و رسوم و ... می‌باشد. سابقه‌ی اولین ورود فرهنگ بیگانه به کشورمان؛ که فرهنگ اصیل ایرانی را دچار التقاط با فرهنگ‌های بیگانه نمود، دوران ناصری (ناصرالدین‌شاه قاجار) می‌باشد. همچنین در سال‌های اخیر؛ نفوذ فرهنگ‌های بیگانه به کشورمان بیشتر شده و مسئله بی‌هویتی و بیگانگی فرهنگی رفته رفته به معضلی تبدیل شده است که می‌بایست توجه ویژه‌ای را در جهت رفع و کاهش اثرات منفی آن مبذول داشت. وجود مراکز فرهنگی تحت عنوان؛ موزه، فرهنگسرا، خانه فرهنگ و مجموعه‌های فرهنگی از این دست، می‌توانند در اشاعه فرهنگ و هویت ایرانی در بین افراد جامعه بالاخص جمعیت جوان کشور موثر واقع شوند.

-فرهنگسرا

فرهنگسراها، فضاهایی عمومی هستند که در آن‌ها تعاملات اجتماعی، فرهنگی و هنری بین اقشار گوناگون جامعه رخ می‌دهد. این بناها، به دلیل ماهیت خود، دارای ارزش کارکردی هستند و نقش مهمی در اشاعه فرهنگ در بین مردم هستند. در این جستار هدف آن است که، ارزش کارکردی این بنا با ارزش نمادین همراه گردد. بدان مفهوم که خود بنای فرهنگسرا، شمای کاملی از یک بنای فرهنگی بوده و از طریق حجم، فرم و نمای بیرونی خویش نیز ارزش فرهنگی و تاریخی کشور را نشان دهد. به عبارتی؛ فرم بیرونی بنا نمود کاملی از عملکرد درونی‌اش باشد. وقتی سخن از فرهنگسرای پارسی می‌شود؛ هدف طراحی بنایی با سبک و سیاق معماری دوران پارسی، به‌عنوان اصیل‌ترین و خالص‌ترین دوره معماری ایران می‌باشد. در ادامه به بررسی مهمترین ویژگی‌های معماری پارسی و نحوه‌ی نمود آن‌ها در طرح بنای فرهنگسرا پرداخته خواهد شد.

-ویژگی معماری پارسی

بر اساس مطالعات و دسته‌بندی‌های مرحوم دکتر پرنیا، ویژگی‌های سبک پارسی را می‌توان در سه دسته، معماری، نیارش و آرایه دسته‌بندی نمود، که در جدول ذیل به تفصیل به بیان هر یک از آن‌ها پرداخته خواهد شد.

ویژگی‌های سبک پارسی (در سه حوزه؛ معماری، نیارش و آرایه)	
معماری	<ul style="list-style-type: none"> - بهره‌گیری از شیوه‌های توراتوها در طرح فضاهای راست‌گوشه، تالارهای ستون‌دار و کلاوه‌ها. - ساخت ساختمان بر روی سکو و تختگاه - درون‌گرایی (به‌ویژه در تخت جمشید و شوش) - ارتباط دادن بخش‌های فرعی (همچون آشپزخانه) با راه‌های پنهانی به ساختمان اصلی - ساخت سایبان و آفتابگیر در جاهای ضروری - زیباسازی پیرامون ساختمان‌ها، تچرا، هدش، آپادانا با استخر، آبنا و پردیس
نیارش (سازه، فن ساختمان)	<ul style="list-style-type: none"> - روش آسمانه (تخت)، تخت چوبی و شیب‌دار با تیرریزی عمود بر هم و دهانه‌های بزرگ یا تیرچه چوبی سخت بریده و درودگری شده - دیوارهای جداکننده با خشت - بهره‌گیری از آسمانه خمیده و تاق در زیرزمین‌ها - سنگ بریده و منظم و پاکتراش و گاه صیقلی (از بهترین و مرغوب‌ترین ساختمایه‌ها استفاده می‌شد). - پی‌سازی با سنگ لاشه و گاورس - نماسازی بیرونی با سنگ تراش و نماسازی درونی با کاشی لعاب‌دارو پرداخت کف با بهترین ساختمایه‌ها
آرایه (تزیینات)	<ul style="list-style-type: none"> - بهره‌گیری از پایه ستون و سرستون - آرایش درگاه‌ها و سردرها با بهره‌گیری از زغره‌ها و پتکانه‌ها - آرایش فضاهای درونی با کاشی لعاب‌دار - آرایش تارمی پلکان‌های کوتاه و مال‌رو با نقش‌های برجسته و کنگره‌های زیبا

جدول ۳: ویژگی‌های سبک پارسی، (ماخذ: پرنیا، ۱۳۸۹)

-جمع‌بندی (ارائه پیشنهادات و راهکارهای معمارانه)

در قسمت‌های قبل به این موضوع اشاره شد که؛ اگر فرهنگسراها و مجموعه‌های فرهنگی، بر اساس ماهیت کارکردی خود و هدف ساخت‌شان طراحی شوند، می‌توانند نمود کاملی از عملکرد درونی‌شان باشند. بر اساس اصل زمینه‌گرایی و احترام به زمینه، در ساخت فرهنگسرای پارسی، بهتر است از بعد تاریخی زمینه‌گرایی، بنایی با در نظر گرفتن ویژگی‌های معماری پارسی طراحی شود.

عواملی که در طرح پیشنهادی دانشجوی با عنوان "طراحی فرهنگسرای پارسی با رویکرد معماری ایرانی و باغ ایرانی" موارد زیر رعایت گردید، شامل موارد زیر می‌باشد:

-استفاده از پلان راست‌گوشه

-طراحی چهارباغ ایرانی به تاسی از باغ‌سازی اصیل ایرانی در پاسارگاد و تقسیم‌بندی سایت با الهام از چهار باغ

-استفاده از شیشه جهت شفافیت (به‌عنوان ماهیت اصلی معماری ایرانی)

-استفاده از قالب‌های بتنی (بتن روشن)، یادآور سنگ‌های پاک‌تراش هخامنشی

-بلند نمودن بنا از سطح زمین با تعدادی پله

-بکارگیری عناصر معماری همچون؛ سردر و ایوان در طرح بنا و تکرار آن به‌عنوان یک مدول در کل پلان

-توجه به ستون‌ها، پایه ستون و سرستون به پیروی از معماری پارسی

-ایجاد سلسله‌مراتب در ورودی بنا و کاشت گیاهان سوزنی‌برگ (خزان‌ناپذیر) جهت ایجاد دید متمرکز (Optic) به بنای موجود در سایت

-استفاده از گیاهان، آب‌نماها

-ارتباط بین درون و بیرون و نفوذپذیری بصری در قسمت‌هایی از سایت

-در نظر گرفتن کارگاه‌های مختلف هنری همچون؛ صنایع دستی، نقاشی، سفالگری و ... که جز هنرهای اصیل ایرانی بوده‌اند و می‌بایست در دوران معاصر به نسل جوان شناسانده و بازپروری گردند.

-نتیجه‌گیری

زمینه‌گرایی؛ رویکردی مهم در معماری، در جهت حفظ اصالت و هویت فرهنگی یک ملت است. معماری غنی ایران؛ سرشار از ارزش‌های مختلف؛ تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، مذهبی، هنری و ... می‌باشد که طرح‌های جدید نیازمند هماهنگی و همزیستی با ویژگی‌های آن‌هاست تا به حفظ هویت فرهنگی و کاهش معضلات بی‌هویتی بناها در دوران معاصر کمک نماید. در بحث زمینه‌گرایی از منظر تاریخی، توجه به نوع معماری در دوره زمانی خاص مهم است. در این نوشتار، که با هدف بررسی تاثیر زمینه‌گرایی در معماری از منظر تاریخی، صورت گرفت، مشخص شد؛ که طراحی بنای فرهنگسرای پارسی با توجه به ویژگی‌های معماری دوران هخامنشی (شیوه پارسی)، علاوه بر نمود معماری اصیل ایرانی در بنایی در دوران معاصر، می‌تواند ماهیت عملکردی این بنا را دوچندان نماید، چراکه بنا از منظر بیرونی خویش نیز سعی در انتقال و اشاعه فرهنگ، تاریخ و هنر اصیل

ایرانی-پارسی دارد. توجه به زمینه‌گرایی در بناهای مختلف، متناسب با نوع کاربری می‌تواند در بازپروری فرهنگی-تاریخی ملت‌ها تاثیرگذار بوده و از فراموشی آن‌ها جلوگیری به عمل آورد.

-منابع و ماخذ-

- ۱) احمدی، فردین، (۱۳۹۶)، "تبیین زمینه‌گرایی کالبدی در طراحی شهری"، مجله نخبگان علوم و مهندسی، شماره ۳
- ۲) اکبری، علی‌اکبر؛ بذرافکن، کاوه؛ تهرانی، فرهاد و سلطان‌زاده، حسین، (۱۳۹۵)، "تبیین روش‌های طراحی زمینه‌گرایی و منطقه‌گرایی در معماری ایران، (نمونه مطالعاتی: اثرهایی شاخص با دوره‌های زمانی متفاوت از معماری شهر تهران)"، نشریه مدیریت شهری، شماره ۴۸
- ۳) اکبری، علی‌اکبر؛ بذرافکن، کاوه؛ تهرانی، فرهاد و سلطان‌زاده، حسین، (۱۳۹۶)، "بازشناسی نگرش به زمینه در بناهای ساخته‌شده میدان مشق تهران در دوره پهلوی اول"، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی-اسلامی، سال ۸، شماره ۳۰
- ۴) بابایی، سعید و خاک‌زند، مهدی، (۱۳۹۷)، "زمینه‌گرایی در آثار معماران غیر ایرانی در دوره پهلوی اول"، فصلنامه مطالعات معماری ایران، شماره ۱۴
- ۵) بهمنی، المیرا؛ گودرزی سروش، محمدمهدی و زارعی، محمدابراهیم، (۱۳۹۵)، "بررسی شناخت عوامل زمینه‌گرا در کالبد خانه‌ها و بافت سندج با نگاهی به ویژگی‌های عمارت و کیل‌الملک"، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی-اسلامی، شماره ۲۶
- ۶) بحریه، پروشا؛ طوفان، سحر و اکبری نامدار، شبنم، (۱۳۹۹)، "بازخوانی سیر تحول معماری در ساختار بازار تبریز با تاکید بر زمینه‌گرایی"، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی-اسلامی، سال ۱۰، شماره ۳۹
- ۷) پیرنیا، محمدکریم، (۱۳۸۹)، "سبک‌شناسی معماری ایرانی"، چاپ هشتم، تهران: انتشارات سروش دانش
- ۸) علوی‌زاده، الهام؛ اسلامی، غلامرضا و حبیب، فرح، (۱۳۹۷)، "بررسی تاثیر میزان زمینه‌گرایی بناهای میان‌افزا بر تداوم حیات بافت تاریخی بازار سنتی ایرانی، (نمونه موردی: حریم درجه دو بافت تاریخی بازار سنتی اردبیل)"، فصلنامه پژوهش‌های معماری اسلامی، سال ۶، شماره ۱۸
- ۹) فیضی، محسن و اسماعیل‌دخت، مریم، (۱۳۹۴)، "تبارشناسی تحلیلی تکنولوژی‌های نوین ساخت جهت هویت‌بخشی به بناهای معماری با رویکرد زمینه‌گرایی"، نشریه مدیریت شهری، شماره ۳۸
- ۱۰) کریمی، سمیه؛ گودرزی‌پروری، پرناز؛ عارف، محمد و بهمنی، پردیس، (۱۴۰۰)، "مطالعه تطبیقی نقوش تزیینی مساجد قرن سوم با رویکرد زمینه‌گرایی، (مطالعه موردی: مسجد جامع عتیق شیراز و مسجد جامع قرطبه کوردوبا)"، نشریه علمی باغ نظر، شماره ۱۸
- ۱۱) گلشن، هدیه و محمودی کامل‌آبادی، مهدی، (۱۳۹۸)، "ملاحظات معماری زمینه‌گرا در خیابان چهارباغ عباسی اصفهان"، فصلنامه علمی مرمت و معماری ایران، سال ۹، شماره ۱۸
- ۱۲) مهدوی‌نژاد، محمدجواد و مهدوی مجو مرد، پریناز، (۱۳۹۴)، "ورود جریان‌های نوگرا به معماری معاصر ایران"، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی-اسلامی، شماره ۲۱
- ۱۳) میرمقتدایی، مهتا، (۱۳۸۳)، "معیارهای شناخت و ارزیابی هویت کالبدی شهرها"، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۱۹
- ۱۴) منصور، محمدرضا؛ موهبتی، نیما؛ مرادی‌نسب، حسین و ملاصالحی، ودیعه، (۱۳۹۸)، "بررسی میزان بکارگیری اصول زمینه‌گرایی و پیشنهاد شاخصه‌های زمینه‌گرایانه در اسکان موقت زلزله سرپل‌دهاب"، نشریه علمی-پژوهشی شهر ایمن، دوره ۱، شماره ۴
- ۱۵) نظام‌دوست، امیررضا؛ کلانتری خلیل‌آباد، حسین و یاران، علی، (۱۳۹۸)، "تبیین الگوی کالبدی مسکن معاصر مبتنی بر معماری زمینه‌گرا در شهر کاشان، (مطالعه موردی: خانه‌های تاریخی منتخب دوره قاجار)"، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی-اسلامی، سال ۱۰، شماره ۳۸

۱۶) نقوی، پویان و مظاهریان، حامد، (۱۳۹۸)، "تحلیل نظریات معاصر در مواجهه با زمینه در طراحی معماری"، نشریه علمی
باغ نظر، شماره ۱۶

۱۷) نقوی، پویان و کیانی، مصطفی، (۱۳۹۸)، "تبیین رابطه معماری بومی و زمینه‌گرایی"، فصلنامه علمی مرمت و معماری
ایران، سال ۹، شماره ۱۸

18) Capon, David Smith (1999), Le Corbusier's Legacy, published by :John Wiley and Sons, England.

19) Johnson, Paul-Alan (1994), The theory of architecture: concepts, themes, and practices, Van nostrand
reinhold, New York

20) Porter, Tom (2005), ARCHISPEAK An illustrated guide to architectural terms, published in the Taylor &
Francis e-Library, London